

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

تفسیر و علوم قرآن

Interpretation and Quranic Sciences

مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته

گروه علوم حوزوی

ویژه جامعه المصطفی العالمیه

بیت

نام رشته: تفسیر و علوم قرآن

عنوان گرایش: -

گروه: علوم حوزوی

دوره تحصیلی: کارشناسی ارشد ناپیوسته

کارگروه تخصصی: -

نوع مصوبه: بازنگری

پیشنهادی: جامعه المصطفی العالمیه

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۷/۱۱

برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته تفسیر و علوم قرآن، در جلسه شماره ۱۶۰ تاریخ ۱۴۰۰/۰۷/۱۱ کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در جامعه المصطفی العالمیه پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو- این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته تفسیر و علوم قرآن مصوب جلسه ۵۳۸ تاریخ ۱۳۸۳/۱۲/۰۸ شورای عالی برنامه‌ریزی می‌شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در جامعه المصطفی العالمیه پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر محمدرضا آهنجیان

دبیر کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

تفسیر و علوم قرآن

— INTERPRETATION AND QURANIC SCIENCES —

مقطع ارشد

تهیه‌کنندگان:

دکتر حسین علوی مهر

دکتر هادی حجت

دکتر رحمان عشریه

عضو هیات علمی دانشگاه جامعه المصطفی العالمیه (دانشیار)

عضو هیات علمی دانشگاه قرآن و حدیث - دارالحدیث (دانشیار)

عضو هیات علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن (دانشیار)

جدول تغییرات

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
۱.	قرآن و مستشرقان	قرآن و مستشرقان
۲.	قرآن و عهدین	قرآن و عهدین
۳.	مباحث جدید دانش تفسیر	مباحث جدید دانش تفسیر
۴.	قرآن و علوم بشری	جریان شناسی تفسیر علمی
۵.	روش تحقیق	روش تحقیق در تفسیر و علوم قرآن
۶.	تفسیر ترتیبی (۱)	تفسیر ترتیبی قرآن به قرآن
۷.	نقد و بررسی روایات تفسیری	تفسیر ترتیبی روایی تطبیقی
۸.	تفسیر ترتیبی (۳)	تفسیر ترتیبی عقلی
۹.	تفسیر ترتیبی (۴)	تفسیر ترتیبی عرفانی
۱۰.	تفسیر ترتیبی (۲)	تفسیر ترتیبی ادبی
۱۱.	-	تفسیر ترتیبی تنزیلی
۱۲.	علوم قرآن (۱)	علوم قرآن (۱)
۱۳.	علوم قرآن (۲)	علوم قرآن (۲)
۱۴.	نقد و بررسی روشها و مکاتب تفسیری	نقد روش ها و گرایش های تفسیری
۱۵.	-	قواعد تفسیری فریقین
۱۶.	-	مبانی تفسیری فریقین
۱۷.	نقد و بررسی ترجمه های قرآن	نقد مبانی و روش های ترجمه قرآن
۱۸.	تفسیر موضوعی (۱)	تفسیر موضوعی آیات اعتقادی
۱۹.	فقه القرآن	تفسیر موضوعی آیات الاحکام
۲۰.	تفسیر موضوعی (۴)	تفسیر موضوعی آیات اخلاقی
۲۱.	زبان تخصصی	زبان تخصصی
۲۲.	پایان نامه (۴ واحد)	پایان نامه (۶ واحد)
۲۳.	تفسیر آیات مشکل	
۲۴.	تجوید عالی (۲)	قرائت و تجوید کاربردی
۲۵.	فقه (۱)	فقه (۱)
۲۶.	فقه (۲)	فقه (۲)
۲۷.	فقه (۳)	فقه (۳)

کارشناسی ارشد ناپیوسته تفسیر و علوم قرآن / ۴

اصول (۱)	اصول فقه (۳ واحد)	۲۸.
اصول (۲)	-	۲۹.

تذکر: از ۲۹ عنوان درسی در مجموع ۴ عنوان درس جدید اضافه شده و یک مورد (آیات مشکل) حذف شده است (حدود ۱۵ درصد تغییر)

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

الف) مقدمه

اکنون که جامعه المصطفی (ص) العالمیه، ضمن برخورداری از تجاربی بس گرانها و پشتوانه ای از ذخائر ارزشمند علمی پژوهشی در مسیر تحولی اساسی واقع شده، می بایست متناسب با تحولات بین المللی و نیازهای نو پیدای جهانی، در روش ها و راهبرد های آموزشی خود به بازنگری و پالایش پرداخته تا از این رهگذر بتواند به برنامه ریزی های علمی، هدفمند و هوشمندانه اقدام نماید. برنامه ریزی های علمی، فرهنگی واجتماعی در ابعاد خرد و کلان در پهنه جغرافیای جهان و مبادلات علمی، اجتماعی بین کشورها، مستلزم برخورداری از کارشناسان خبیر و آگاه به مسائل و موضوعات مناطق جهان می باشد که ضمن تحصیل و فراگیری آموزه های اسلامی بتوانند در پرتو اشراف و تجزیه و تحلیل نیاز های مناطق خود، به بسط و گسترش منطقی و هدفمند معارف اسلامی همت گمارند.

در این راستا، بازنگری رشته «تفسیر و علوم قرآن Interpretation and sciences of the Quran» می تواند در جهت هم افزایی اسلامی و ترویج و تعمیق مباحث و مسائل اصیل اسلامی در مناطق هدف، نقشی بسزا و برجسته ایفا نموده و بسان یک راهبرد اساسی در جهت نیل به اهداف و آرمان های الهی اسلامی عمل نماید.

رشته **تفسیر و علوم قرآن** با ترسیم چنین چشم اندازی اصلاح شده است؛ باشد که در رفع برخی از چالش های فرا روی جوامع بشری موثر واقع شود.

ب) مشخصات کلی، تعریف و اهداف

دوره کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن، دوره تخصصی در این رشته است که دانش پژوهش به طور عمیق دروس آن را می شناسد و در پایان موفق به اخذ مدرک کارشناسی ارشد می شود

اهداف

- تربیت افراد متخصص در زمینه تفسیر و علوم قرآن
- تربیت محقق در زمینه تفسیر و علوم قرآن؛
- تربیت مربی برای مقاطع تحصیلی پایین تر؛
- زمینه سازی جهت شرکت فارغ التحصیلان این دوره برای مقاطع دکتری؛

پ) ضرورت و اهمیت

گسترش روز افزون قلمرو تفسیر و علوم قرآن و نیاز به تقویت شیوه های تدریس آنها، پیدایش شبهات فراوان در زمینه تفسیر، نیازهای گسترده جامعه به فراگیری تفسیر همراه با قرائت صحیح و اصولی قرآن و نیز بحث تفسیرهای مختلف قرآن و روش های تفسیر و علوم قرآن و ضرورت پاسخ گویی به شبهات آنها ضرورت برگزاری دوره های تخصصی و ارشدی را آشکار می سازد.

ت) تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول (۱) - توزیع واحدها

نوع دروس	تعداد واحد
دروس تخصصی	۱۶
دروس اختیاری	۱۰
دروس حوزوی	۲۰
پایان نامه	۶
جمع	۵۲

ث) مهارت، توانمندی و شایستگی دانش آموختگان

مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه	دروس مرتبط
توانمندی در حوزه تفسیر قرآن	تفسیر ترتیبی (۱-۶) + تفسیر موضوعی (۱-۴)
توان بررسی شبهات در حوزه تفسیر و علوم قرآن	قرآن و مستشرقان - قرآن و عهدین - مباحث جدید دانش تفسیر
توان شایسته در حوزه علوم قرآن	علوم قرآن (۱-۲) - مبانی و قواعد
مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی	دروس مرتبط
آشنایی تفصیلی با مباحث علوم حوزوی	فقه - اصول
مهارت تحقیق	روش تحقیق در تفسیر و علوم قرآن - پایان نامه
آشنایی با زبان	زبان تخصصی

ج) شرایط و ضوابط ورود به دوره

- ۱- داشتن کارشناسی علوم قرآن یا سطح دو حوزوی
- ۲- احراز استعداد و توانایی فراگیری مباحث علمی
- ۳- پذیرش در مصاحبه و ارزیابی علمی ورود به مقطع
- ۴- عدم منع قانونی در تحصیل

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس حوزوی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز / هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی	
۱.	فقه معاملات بالمعنی الخاص (بخش اول)	۲	*				۶۴	
۲.	فقه معاملات بالمعنی الخاص (بخش دوم)	۲	*				۶۴	
۳.	فقه خانواده	۲	*				۶۴	
۴.	تاریخ فقه و اصول	۲	*				۶۴	
۵.	اصول فقه مباحث الفاظ	۲	*				۶۴	
۶.	قرآن و مستشرقان	۲	*			۳۲		علوم قرآن ۲
۷.	قرآن و عهدین	۲	*			۳۲		تفسیر موضوعی آیات اعتقادی
۸.	مباحث جدید دانش تفسیر	۲	*			۳۲		نقد روش های و گرایش های تفسیری
۹.	جریان شناسی تفسیر علمی	۲	*			۳۲		نقد روش های و گرایش های تفسیری
۱۰.	روش تحقیق در تفسیر و علوم قرآن	۲	*			۳۲	۱۶	
	جمع	۲۰						

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز / هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی	
۱.	تفسیر ترتیبی قرآن به قرآن	۲	*			۳۲		
۲.	تفسیر ترتیبی روایی تطبیقی	۲	*			۳۲		
۳.	تفسیر ترتیبی عقلی	۲	*			۳۲		
۴.	تفسیر ترتیبی عرفانی	۲	*			۳۲		تفسیر ترتیبی عقلی
۵.	تفسیر ترتیبی ادبی	۲	*			۳۲		
۶.	تفسیر ترتیبی تنزیلی	۲	*			۳۲		
۷.	علوم قرآن	۲	*			۳۲		
۸.	نقد روش ها و گرایش های تفسیری	۲	*			۳۲.		
۹.	پایان نامه	۶	*				۳۹۶	
	جمع	۲۲						

جدول (۴) - عنوان و مشخصات کلی دروس اختیاری

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز / هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی	
۱	مبانی و قواعد تفسیری فریقین	۲	*			۳۲		
۲	نقد مبانی و روش های ترجمه قرآن	۲	*			۳۲		
۳	تفسیر موضوعی آیات اعتقادی	۲	*			۳۲		
۴	تفسیر موضوعی آیات الاحکام	۲	*			۳۲		
۵	تفسیر موضوعی آیات الاخلاق	۲	*			۳۲		
۶	قرائت و تجوید کاربردی	۲	*			۳۲		
۷	زبان تخصصی	۲	*			۳۲		زبان عمومی
جمع		۱۴						

تذکر: ۱۰ واحد از ۱۴ واحد فوق را دانش پژوه انتخاب می کند.

فصل سوم
ویژگی‌های دروس

سرفصل دروس حوزوی

عنوان درس به فارسی:		فقه معاملات بالمعنی الخاص (بخش اول)	
عنوان درس به انگلیسی:		Jurisprudence deals with special meaning(Part one)	
نوع درس و واحد			
☐ نظری ☒ حوزوی			
☒ عملی ☐ تخصصی اجباری			
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری			
☐ رساله / پایان نامه			
		۲	تعداد واحد:
		۶۴	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☒ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت متون فقهی در حوزه معاملات به معنای خاص همراه با متن خوانی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با کتاب البیع

۲. آشنایی با کتاب الاجاره

۳. توانایی متن خوانی کتب فقهی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

- کتاب البیع

- کتاب الاجاره

- کتاب المزارعه

- کتاب المساقات

- کتاب الشرکه

- کتاب الضمان

- کتاب الحواله و الکفاله

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. هر روز بخشی از کتاب تدریس و متن خوانی شود.

۲. طلاب در متن خوانی کتاب مشارکت داشته باشند.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی (جلد ۲)، الإيروانی، محمد باقر، الناشر: المركز العالمی للدراسات الإسلامیة، المطبعة: توحید، الطبعة: ۲، تاریخ النشر: ۱۴۲۲ هـ.ق.
۲. الروضة البهیه فی شرح اللمعة الدمشقیة، زین الدین بن علی عاملی (شهید ثانی)، قم، کتابفروشی داورى، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق.
۳. مسالك الافهام، شهید ثانی زین الدین بن علی عاملی (شهید ثانی)، قم، موسسه المعارف الاسلامیه، ۱۴۱۳ ق.
۴. ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلائل، سید علی بن محمد ابی معاذ طباطبائی (صاحب ریاض)، قم، موسسه آل البيت، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
۵. ترجمه و شرح دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی، پیمبرپور، سیدرضا، ناشر: عالمه، نوبت چاپ: اول سال چاپ: ۱۳۹۵.

عنوان درس به فارسی:		فقه معاملات به معنای خاص (بخش دوم)	
عنوان درس به انگلیسی:	Jurisprudence deals with special meaning (Part II)	نوع درس و واحد	
دروس پیش نیاز:		حوزوی ■	نظری □
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری □	عملی ■
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری □	نظری-عملی □
تعداد ساعت:	۶۴	رساله / پایان نامه □	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت متون فقهی در حوزه معاملات، همراه با متن خوانی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با کتاب الصلح

۲. آشنایی با کتاب الوکاله و ...

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

- کتاب الصلح

- کتاب الوکاله

- کتاب المضاربه

- کتاب القرض

- کتاب الرهن

- کتاب الهبه

- کتاب الوديعه

- کتاب العاریه

- کتاب السبق و الرمايه

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. هر روز بخشی از کتاب تدریس و متن خوانی شود.

۲. طلاب در متن خوانی کتاب مشارکت داشته باشند.

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

۱. دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی (جلد ۲)، الإیروانی، محمد باقر، الناشر: المركز العالمی للدراسات الإسلامیة، المطبعة: توحید، الطبعة: ۲، تاریخ النشر: ۱۴۲۲ هـ.ق.
۲. الروضة البهیه فی شرح اللمعة الدمشقیة، زین الدین بن علی عاملی (شهید ثانی)، قم، کتابفروشی داورى، چاپ اول، ۱۴۱۰ ق.
۳. مسالك الافهام، شهید ثانی زین الدین بن علی عاملی (شهید ثانی)، قم، موسسه المعارف الاسلامیه، ۱۴۱۳ ق.
۴. ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلائل، سید علی بن محمد ابی معاذ طباطبائی (صاحب ریاض)، قم، موسسه آل البيت، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
۵. ترجمه و شرح دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی، پیمبرپور، سیدرضا، ناشر: عالمه، نوبت چاپ: اول سال چاپ: ۱۳۹۵.

عنوان درس به فارسی:		فقه خانواده	
عنوان درس به انگلیسی:		Family jurisprudence	
نوع درس و واحد			
☐ نظری ☒ حوزوی			
☒ عملی ☐ تخصصی اجباری			
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری		۲	
☐ رساله / پایان نامه		۶۴	
		تعداد واحد:	
		تعداد ساعت:	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☒ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت متون فقهی در حوزه معاملات به معنای اعم در مسائل خانواده بصورت نیمه استدلالی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با احکام معاملات در مسائل خانواده

۲. آشنایی با متون فقهی مسائل خانواده و توانایی خواندن متون

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- کتاب النکاح

- کتاب الطلاق

- کتاب الظهار

- کتاب الایلاء

- کتاب اللعان

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. هر روز بخشی از کتاب تدریس و متن خوانی شود.

۲. طلاب در متن خوانی کتاب مشارکت داشته باشند.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ۱. درس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی (جلد ۲)، الایروانی، محمد باقر، الناشر: المركز العالمی للدراسات
الإسلامیة، المطبعة: توحید، الطبعة: ۲، تاریخ النشر: ۱۴۲۲ هـ.ق.

۲. الروضه البهيه في شرح اللمعه الدمشقيه ، زين الدين بن علي عاملی (شهيد ثانی)، قم، کتابفروشی داوری ، چاپ اول ، ۱۴۱۰ ق.
۳. مسالك الافهام، شهيد ثانی زين الدين بن علي عاملی (شهيد ثانی)، قم، موسسه المعارف الاسلاميه، ۱۴۱۳ ق.
۴. رياض المسائل في تحقيق الاحكام بالدلائل، سيد علي بن محمد ابی معاذ طباطبائی (صاحب رياض)، قم، موسسه آل البيت، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
۵. ترجمه و شرح دروس تمهيديه في الفقه الاستدلالي ، پيمبرپور ، سيدرضا ، ناشر: عالمه ، نوبت چاپ: اول سال چاپ: ۱۳۹۵.

عنوان درس به فارسی: تاریخ فقه و اصول		عنوان درس به انگلیسی: History of jurisprudence and principles	
نوع درس و واحد			
☐ نظری ☒ حوزوی		دروس پیش نیاز:	
☒ عملی ☐ تخصصی اجباری		دروس هم نیاز:	
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری		۲	تعداد واحد:
☐ رساله / پایان نامه		۶۴	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☒ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت سیر تطور دانش فقه و دانش اصول فقه فریقین

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با دوره تأسیس اصول فقه

۲. آشنایی با دوره توسعه و تکامل اصول فقه

۳. آشنایی با آثار اصول فقه شیعه و اهل تسنن

پ) مباحث یا سرفصل ها:

کلیات: مفاهیم، تاریخچه، اهم منابع

تاریخ اصول فقه:

دوره تأسیس اصول فقه در عصر ائمه علیهم السلام

نقش ائمه در تأسیس اصول:

شخصیت های اصولی اصحاب ائمه (ع): نخستین تدوین گر علم اصول (هشام بن حکم، شافعی و)

دوره توسعه و تکامل اصول فقه:

شخصیت های شیعه: (شیخ مفید، سید مرتضی، شیخ طوسی، و)

شخصیت های اهل تسنن: (ابو علی جبائی، ابوالحسن الکرخی، و...)

دوره رشد اخباری گری (شخصیت های موافق و مخالف)

تجدید حیات اصول فقه:

آثار اصول فقه شیعه و اهل تسنن: (شروح و حاشیه نویسی ها)

الف) شخصیت های شیعه: (وحید بهبهانی، علامه بحر العلوم، شیخ انصاری، آخوند خراسانی، و...)

ب) شخصیت های اهل تسنن: (ارشاد الفحول: محمد علی شوکانی، اصول الفقه: شیخ محمد الخضری، و)

نکته: سبک های اصول فقه (عرفی، فلسفی، و) اشاره شود.

تاریخ فقه:

دوره فقه ماثور:

مرحله نقل احادیث مثل اصول اربعمائه

مرحله تبویب مثل کافی و تهذیب

دوره اجتهاد فقهی و فقه مقارن:

دوره شیخ طوسی و تدوین تهذیب و استبصار

۱- دور اخباری گری:

(فقه بدون توجه به اصول الفقه)

۲- عصر وحید بهبهانی:

(فقه مبتنی بر اصول الفقه)

۳- عصر آیه الله بروجردی:

(احیای فقه مقارن)

۴- عصر حاضر:

(فقه های تخصصی و مضاف، فقه و حقوق و)

✓ نکته: به سبک های اجتهاد فقهی و منابع اجتهاد فریقین اشاره شود.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. برخی مباحث جهت تحقیق و کنفرانس به دانش پژوهان واگذار شود.

۲. متن متناسب از منابع اصلی برای این درس تدوین شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تاریخ علم اصول و فقه در شیعه، برجی، یعقوب علی، نشر: قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۴۳۵ق.

۲. درآمدی بر تاریخ علم اصول، علیپور، مهدی، قم، مرکز جهانی علوم اسلامی، نوبت اول، سال ۱۳۸۲ش.

۳. المعالم الجديدة للأصول (نام کامل: دروس تمهیدیه فی علم الاصول المعالم الجديدة للأصول)، الصدر، السید محمد باقر، ناشر:

مکتبه النجاش، تهران، نوبت چاپ: دوم، تاریخ انتشار: ۱۳۹۵ق.

۴. دروس تمهیدیه فی الفقه الاستدلالی (مقدمه ج ۱)، الايروانی، محمد باقر، الناشر: المركز العالمی للدراسات الإسلامیة، المطبعة:

توحید، الطبعة: ۲، تاریخ النشر: ۱۴۲۲ هـ.ق.

۵. درآمدی بر فقه مقارن، جعفر پیشه فرد، مصطفی، ناشر: بعثه مقام معظم رهبری. معاونت امور روحانیون، بی جا، بی تا، بی تا.

عنوان درس به فارسی:		اصول فقه مباحث الفاظ	
عنوان درس به انگلیسی:		Principles of jurisprudence Topics	
نوع درس و واحد			
دروس پیش نیاز:		حوزوی ■ نظری □	
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری □ عملی ■	
تعداد واحد:		۲	تخصصی اختیاری □ نظری-عملی □
تعداد ساعت:		۶۴	رساله / پایان نامه □

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت متون اصول فقه در حوزه الفاظ (از اول کتاب الحلقه الثانیه تا سر الاطلاق)

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با موضوع علم اصول

۲. آشنایی با اصول فقه در حوزه الفاظ و توانایی متن خوانی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

- تعریف و موضوع علم اصول

- حجه القطع

- مسلک حق الطاعه و مسلک قبح عقاب بلا بیان

- ادله محرز

- دلیل شرعی لفظی

- علامات الحقیقه و المجاز

- امر و نهی

- قاعده احترازیه القیود

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. هر روز بخشی از کتاب تدریس و متن خوانی شود.

۲. طلاب در متن خوانی کتاب مشارکت داشته باشند.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. دروس فی علم الاصول (حلقات / حلقه ثانیه)، صدر، سید محمد باقر؛ اعداد و تحقیق لجنه تحقیق التابعه للموتمر العالمی للامام الشہید الصدر، نشر: قم: دارالصدر، ۱۴۲۹ ق- ۱۳۷۸ ش.
۲. اصول الفقه، مظفر، محمد رضا، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه، چاپ چهارم، ۱۳۷۷ ش.
۳. الموجز فی اصول الفقه، سبحانی، جعفر، قم، مدبریة الحوزة، چاپ اول، ۱۴۱۸ ق.
۴. الوسیط فی أصول الفقه (نام کامل: کتاب یبحث عن الادله اللفظیه و العقلیه بین الایجاز و الاطناب)، سبحانی، جعفر، نشر: قم، مؤسسه الإمام الصادق علیه السلام، نوبت چاپ: چهارم، تاریخ انتشار: ۱۳۸۸ ش

عنوان درس به فارسی: قرآن و مستشرقان		
نوع درس و واحد	عنوان درس به انگلیسی: Quran and Orientalists	
■ حوزوی ■ نظری	علوم قرآن ۲	
☐ عملی ☐ تخصصی اجباری	دروس پیش نیاز:	
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری	دروس هم نیاز:	
رساله / پایان نامه ☐	۲	تعداد واحد:
	۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: آشنایی با پدیده استشرق و نقد و بررسی مهمترین شبهات آن ها پیرامون قرآن

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با مهمترین آراء مستشرقان درباره قرآن

۲. آشنایی با شبهات مستشرقان پیرامون قرآن

پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (مفهومی شناسی، تاریخچه، دوره ها و مکاتب، مشهورترین مستشرقان، معرفی اهم منابع)

ب: بررسی آراء مهم مستشرقان پیرامون قرآن

- مصادر ادعایی قرآن و تأثیرپذیری قرآن از عهدین
- تاریخ قرآن و شبهات مستشرقان در مورد کتابت، تدوین، اختلاف مصاحف، قرائات و تحریف
- ادبیات و ساختار قرآن از دیدگاه مستشرقان
- حروف مقطعه قرآن از دیدگاه مستشرقان
- واژگان دخیل از دیدگاه مستشرقان
- انسجام و پیوستگی آیات و تکرار در نظر مستشرقان
- معارف و محتوای قرآن و ادعای تفاقض و تحریف در آن ها
- گزارشات تاریخی قرآن از منظر مستشرقان
- جهاد از منظر مستشرقان
- آیات مربوط به زنان از دیدگاه مستشرقان
- ترجمه و نشر کتب اسلامی از جمله قرآن

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. برخی از عناوین سرفصل به عنوان کنفرانس و تحقیق کلاسی به دانش پژوهان واگذار شود.

۲. به مباحث جدید مستشرقان درباره قرآن توجه ویژه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

۳۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئو پروژکتور، وایت برد، پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. مستشرقان و قرآن (نقد و بررسی آراء مستشرقان درباره قرآن)، زمانی، محمد حسن، قم: انتشارات بوستان کتاب، ۱۳۸۵ ش.
۲. اسلام شناسی و شرق شناسی غربیان، زمانی، محمد حسن، مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۵ ش، چ اول.
۳. انقلاب اسلامی ایران در دایره المعارف های جهان، شانه چی، محسن، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، تهران ۱۳۷۹.
۴. سیر تاریخی و ارزیابی اندیشه شرق شناسی، دسوقی، محمود، ترجمه افتخارزاده، هزاران، تهران، ۱۳۷۶.
۵. تاریخ حركة الاستشراق؛ الدراسات العربیة و الاسلامیة فی اروپا حتی بدایة القرن العشرين، فوک، یوهان، تعریب عمر لطفی العالم، دارقبة، دمشق، ۱۴۱۷.

عنوان درس به فارسی: قرآن و عهدین		عنوان درس به انگلیسی: Quran and two estaments	
نوع درس و واحد		تفسیر موضوعی آیات اعتقادی	
نظری ■ حوزوی ■		دروس پیش نیاز:	
عملی □ تخصصی اجباری □		دروس هم نیاز:	
نظری-عملی □ تخصصی اختیاری □		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه □		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی مقایسه ای قرآن با تورات و انجیل های چهارگانه و ملحقات آنها

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با کتب مقدس تورات و انجیل

۲. آشنایی شیوه مقایسه معارف قرآن و عهدین

پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات: (مفاهیم، اهمیت، پیشینه، مهم ترین منابع)

ب: شناخت کتاب مقدس:

۱- تاریخ اجمالی عهد قدیم و تورات و تلمود و ملحقات آنها

۲- تاریخ انجیل های چهارگانه و ملحقات و نویسندگان آنها

۳- معرفی مهمترین شروح و تفسیرهای کتاب مقدس

۴- جایگاه تورات و انجیل در قرآن

۵- الهی بودن قرآن و عهدین

۶- انجیل برنابا و ...

ج: مقایسه معارف قرآن و عهدین

۱- خداشناسی

- بررسی تثلیث و تصویرها و توجیهات آن از دیدگاه مسیحیت و قرآن

- توحید و ویژگی های آن در قرآن و عهدین

۲- پیامبرشناسی

- مقایسه داستان آدم و حوا، لوط و عروج عیسی در قرآن و عهدین

۳- معاشناسی (بهشت، دوزخ و ...)

۴- احکام قرآن و عهدین

۵- قرآن و عهدین و علوم روز

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. برخی از عناوین سرفصل به عنوان کنفرانس و تحقیق کلاسی به دانش پژوهان واگذار شود.

۲. در مورد کتب عهدین به منابع معتبر استناد شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. کتاب القرآن و العهدین، الشیخ، علی، قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، نوبت اول، سال ۱۳۸۸ ش.

۲. نگاهی به ادیان زنده جهان، توفیقی، حسین، قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، ۱۳۷۷ ش.

۳. راهنمایی ادیان زنده، هنلیز جان راسل، ترجمه عبدالرحیم گواهی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۵ ش.

۴. کتاب مقدس، سلیمانی اردستانی، عبدالرحیم، قم، آیت عشق، چاپ دوم، ۱۳۸۵ ش.

۵. کتاب مقدس، ترجمه فاضل خان همدانی، و ویلیام گلن و هنری مرتن، تهران: اساطیر، ۱۳۸۰ ش

عنوان درس به فارسی:		مباحث جدید دانش تفسیر	
عنوان درس به انگلیسی:		Modern Discussions of Interpretive study	
نوع درس و واحد			
دروس پیش نیاز:		نقد روش ها و گرایش های تفسیری	
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	نظری ■ حوزوی ■ عملی □
تعداد ساعت:		۳۲	تخصصی اجباری □ تخصصی اختیاری □ نظری-عملی □ رساله / پایان نامه □

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی دیدگاه ها در مورد مباحث جدید دانش تفسیر همچون زبان قرآن، هرمنوتیک، رابطه قرآن و فرهنگ زمانه

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با زبان قرآن و انواع نظریه های آن

۲. آشنایی هرمنوتیک و انواع آن

۳. آشنایی با رابطه هرمنوتیک و تفسیر قرآن

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱- زبان قرآن

الف: کلیات (مفاهیم، اهمیت، مهم ترین منابع)

ب: اقسام زبان: (معنادار واقع نما، تمثیلی، سمبلیک، کارکردگرایی، زبان چند لایه، زبان تأویلی، زبان علمی، بی معنا انگاری)

ج: نظریه های زبان قرآن

- دیدگاه عرف عام

- دیدگاه عرف خاص

- دیدگاه عرف اخص (ترکیبی بودن زبان قرآن)

د: تفاوت زبان قرآن با زبان متون مقدس دیگر ادیان

۲- هرمنوتیک

الف: کلیات (مفهوم شناسی، اهمیت، پیشینه و مهمترین منابع)

ب: بررسی دیدگاه های مشهور در هرمنوتیک

- هرمنوتیک کلاسیک (شلایرماخر)

- هرمنوتیک فلسفی (گادامر و هایدگر)

- هرمنوتیک نئوکلاسیک (هرش)

ج: رابطه هرمنوتیک با تفسیر قرآن

۳- رابطه قرآن با فرهنگ زمانه

الف: نظریه ها در رابطه قرآن با فرهنگ زمانه

- تأثیرپذیری کامل قرآن از فرهنگ زمانه

- تأثیر ناپذیری مطلق (عدم ارتباط قرآن با فرهنگ عرب)

- پذیرش عناصر مثبت و نفی عناصر منفی عناصر زمانه (فرهنگ آفرینی قرآن)

ب: بررسی شبهات تأثیر پذیری قرآن از فرهنگ زمانه (مانند سحر و ...)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. برخی از عناوین سرفصل به عنوان کنفرانس و تحقیق کلاسی به دانش پژوهان واگذار شود.

۲. به مباحث جدید نظریه ها در مورد فرهنگ زمانه توجه ویژه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. منطق تفسیر قرآن (۴)، رضایی اصفهانی، محمد علی، قم: جامعه المصطفی، ۱۳۹۲.

۲. درآمدی بر هرمنوتیک، واعظی، احمد، تهران، موسسه فرهنگ دانش و اندیشه معاصر، چاپ اول، ۱۳۸۰ ش.

۳. تحلیل وحی از دیدگاه اسلام و مسیحیت، سعیدی روشن، محمدباقر، قم، مؤسسه فرهنگی اندیشه، چاپ اول، ۱۳۷۵ ش.

۴. قرآن و فرهنگ زمانه، رضایی، حسن رضا، انتشارات مرکز مطالعات، قم، ۱۳۸۳.

۵. زبان دین، زمانی، امیر عباس، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵ ش.

عنوان درس به فارسی:		جریان شناسی تفسیر علمی	
عنوان درس به انگلیسی:		The knowledge of Pricess as to scientific Interpretation	
دروس پیش نیاز:		نقد روش ها و گرایش های تفسیری	
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:	۲	☐ نظری - عملی ☐ تخصصی اجباری ☐ تخصصی اختیاری ☐ رساله / پایان نامه	
تعداد ساعت:	۳۲		

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت مهم‌ترین دوره‌ها، شخصیت‌ها و تفاسیر علمی قرآن همراه با نقد و بررسی آراء و برداشت‌های علمی آنان از

قرآن

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با اقسام تفسیر علمی

۲. آشنایی با دلایل موافقان و مخالفان تفسیر علمی

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. کلیات (مفاهیم، پیشینه، مهم ترین منابع)

۲. سرچشمه های تفسیر علمی

- آیات علمی قرآن

- روایات علمی (مثل بحار الانوار ج ۶۲-۵۳)

۳. - اقسام آیات علمی (اشارات، شگفتی، اعجازها)

۴. - مبانی تفسیر علمی

- رابطہ قرآن و علوم - قلمرو قرآن و علوم - توہم تعارض

۵. دوره‌های چهارگانه تاریخی تفسیر علمی

- دوره استخراج علوم

- دوره تحمیل نظریه‌های علمی بر قرآن

- دوره استخدام علوم در فهم و تفسیر قرآن

- دوره نظریه پردازی های علمی قرآنی و جهت دهی به علوم

۶. دلائل تفسیر علمی

الف: موافقان

ب: مخالفان

ج: قائلان به تفصیل

۷. شخصیت ها و آثار

- تفسیر علمی در طول تاریخ

- شخصیتهای اثر گذار در حوزه تفسیر علمی در طول تاریخ

- جغرافیای تفسیر علمی (مصر - ایران - هند و ...)

۸. آسیب های تفسیر علمی (آثار مثبت و منفی - افراط و تفریط ها)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. برخی از عناوین سرفصل به عنوان کنفرانس و تحقیق کلاسی به دانش پژوهان واگذار شود.

۲. به تفاسیر علمی جدید و نظریه های نو توجه ویژه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. منطقی تفسیر (۵) بخش اول، رضایی اصفهانی، محمد علی، قم: جامعه المصطفی، ۱۳۹۲

۲. منبع شناسی مطالعات میان رشته ای قرآن و علوم (منابع، شخصیت ها و ...) از آثار کنگره بین المللی قرآن و علوم انسانی.

۳. دیدگاههای متفکران معاصر قرآنی، جریان ها و نظریه ها، محمد علی رضایی اصفهانی

۴. تفسیر علمی قرآن، رفیعی محمدی، ناصر، انتشارات فرهنگ گستر، ۱۳۷۹ ش.

۵. درآمدی بر تفسیر علمی قرآن، رضایی اصفهانی، محمد علی، تهران، انتشارات اسوه، ۱۳۸۳ ش.

عنوان درس به فارسی: روش تحقیق در تفسیر و علوم قرآن		عنوان درس به انگلیسی: Methodology of Interpretation and Quranic studies	
نوع درس و واحد			
نظری ☐	حوزوی ☒	دروس پیش نیاز:	
عملی ☐	تخصصی اجباری ☐	دروس هم نیاز:	
نظری-عملی ☒	تخصصی اختیاری ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۴۸	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☒ موارد دیگر:

هدف کلی: کارورزی و کسب توانمندی علمی تحقیق در علوم قرآن و تفسیر با تاکید بر پایان نامه نویسی.

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با مباحث شکلی تحقیق علمی

۲. آشنایی با شیوه تفسیر موضوعی، نظریه پردازی و ...

پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (مفهوم شناسی روش تحقیق قرآنی، اهمیت و ضرورت، تاریخچه بحث و مهمترین آثار در این زمینه)

ب: مباحث شکلی:

۱. شیوه تکمیل طرح تحقیق

۲. روش انتخاب موضوع و عناوین قرآنی

۳. منبع یابی در مباحث قرآنی

۴. شیوه تدوین پایان نامه

ج: روشهای تحقیق:

۱. اقسام تحقیق: الف) تحقیق عام ب) تحقیق خاص تفسیر و علوم قرآن

۲. شیوه تفسیر ترتیبی (چگونگی بررسی واژه ها، ترکیب شناسی، قرینه شناسی)

۳. اقسام تفسیر موضوعی (درون قرآنی، برون قرآنی، تطبیقی، میان رشته ای)

- مراحل تفسیر موضوعی

۴. شیوه نظریه پردازی قرآنی

۵. آسیب های پژوهش و پژوهشگر قرآنی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱- تمرین عملی در مورد موضوع یابی پایان نامه تا تکمیل و دفاع آن انجام شود.

۲- دانش پژوهان به سمت انتخاب موضوعات تخصصی تفسیر و قرآن هدایت شوند و بعد از نهایی شدن در کلاس توفیق

اشکال پیشنهاد شود که به عنوان موضوع اصلی پایان نامه خود انتخاب کنند.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. منطق تفسیر (۳)، رضایی اصفهانی، محمد علی، قم: جامعه المصطفی، ۱۳۹۲.
۲. روش تحقیق با تکیه بر حوزه علوم قرآن، پاکتچی، احمد، تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۹ ش.
۳. روش تفسیر موضوعی؛ جلیلی، هدایت، تهران، کویر، نوبت اول، ۱۳۷۲ ش،
۴. متدولوژی علوم قرآنی؛ فتح‌اللهی، ابراهیم، تهران: دانشگاه امام صادق، ۱۳۸۸.
۵. روش‌شناسی مطالعات دینی، فرامرز قراملکی، احد، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۸۵ ش.

سرفصل دروس تخصصی اجباری

عنوان درس به فارسی:		تفسیر ترتیبی قرآن به قرآن	
عنوان درس به انگلیسی:		Running commentary of Quran by Quran	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:		۲	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:		۳۲	رساله / پایان نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی مقارن تفسیر قرآن به قرآن سوره احزاب در اهم تفاسیر قرآن به قرآن شیعه و اهل سنت

اهداف ویژه:

۱ آشنایی با تفسیر المیزان و نویسنده آن

۲ آشنایی با تفسیر الفرقان

۳ آشنایی با التفسیر القرآن بالقرآن

۴ آشنایی با تفسیر اضواء البیان

۵ آشنایی با تفسیر سوره احزاب

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

الف: کلیات: (تعریف تفسیر مقارن و مبانی و قواعد آن و معرفی منابع تفسیری این درس)

ب: بررسی مقارن تفسیر آیات سوره های احزاب در چهار تفسیر؛ تفسیر المیزان، الفرقان، التفسیر القرآن بالقرآن، اضواء البیان فی ایضاح

القرآن بالقرآن

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱- برخی طلاب در هر جلسه یکی از متون را در کلاس قرائت کنند.

۲- مدرس درس بر روش قرآن به قرآن متمرکز شود و به سایر روشها توجه کمتری شود

۳- به نقد دیدگاههای مفسران توجه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. المیزان فی تفسیر القرآن، طباطبائی، سید محمد حسین، قم: دفتر انتشارات اسلامی، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق.

۲. الفرقان فی تفسیر القرآن بالقرآن، صادقی تهرانی، محمد، تهران، انتشارات فرهنگ اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۶۵ ش

۳. أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن، محمد الأمين بن محمد المختار، الجكني الشنقيطي، بيروت، دارالفكر للطباعة و النشر و التوزيع، ۱۴۱۵ق.

۴. التفسير القرآني للقرآن، خطيب، عبد الكريم، لبنان، بيروت، دارالفكر العربي، چاپ دوم، سال ۱۴۲۴ق - ۲۰۰۳م.

۵. تفسیر تسنیم (تفسیر قرآن کریم)، جوادی آملی، عبدالله، مرکز نشر اسراء، قم، ۱۳۸۰ش.

عنوان درس به فارسی:		تفسیر تریبی روایی تطبیقی	
عنوان درس به انگلیسی:		Running commentary of comparative Traditional	
نوع درس و واحد			
دروس پیش نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:		تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:		رساله / پایان نامه ☐	
		۲	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی مقارن تفسیر روایی سوره تحریم و منافقون در اهم تفاسیر روایی شیعه و اهل سنت

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با تفسیر نورالثقلین
 ۲. آشنایی با تفسیر البرهان
 ۳. آشنایی با تفسیر جامع البیان
 ۴. آشنایی با تفسیر الدر المنثور
 ۵. آشنایی با تفسیر سوره های تحریم و منافقون
- (پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات: (تعریف، پیشینه تفسیر روایی و معرفی منابع تفسیری این درس)

ب: بررسی مقارن تفسیر روایی آیات سوره های تحریم و منافقون در تفسیر نورالثقلین، البرهان، جامع البیان طبری، الدر المنثور

سیوطی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- ۱- برخی طلاب در هر جلسه یکی از متون را در کلاس قرائت کنند.
- ۲- مدرس درس بر روش روایی متمرکز شود و به سایر روشها توجه کمتری شود
- ۳- به نقد دیدگاههای مفسران توجه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۳۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. نورالثقلین، عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه، قم، مؤسسه اسماعیلیان، چاپ دوم، ۱۴۱۵ق.
۲. البرهان فی تفسیر القرآن، بحرانی، هاشم بن سلیمان، تهران: بنیاد بعثت، ۱۴۱۶ق.
۳. الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور، سیوطی، جلال الدین، قم: کتابخانه آیه الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۴ق.

۴. جامع البیان فی تفسیر القرآن، طبری، ابوجعفر محمد بن جریر، بیروت: دارالمعرفه، ۱۴۱۲ق.
۵. الصافی فی تفسیر القرآن، فیض کاشانی، محمد محسن، قم: مؤسسه الهادی، چاپ دوم، ۱۴۱۶ق.

عنوان درس به فارسی: تفسیر تربیتی عقلی		عنوان درس به انگلیسی:	
نوع درس و واحد		Rational Running commentary	
پایه ☐ نظری ☒		دروس پیش نیاز:	
تخصصی اجباری ☒ عملی ☐		دروس هم نیاز:	
تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی مقرآن تفسیر سوره های حدید و حشر در اهم تفاسیر عقلی - اجتهادی شیعه و سنی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با تفسیر تبیان
 ۲. آشنایی با تفسیر القرآن الکریم
 ۳. آشنایی با تفسیر مفاتیح الغیب
 ۴. آشنایی با تفسیر التحریر و التنویر
 ۵. آشنایی با تفسیر سوره های حدید و حشر
- (پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (مفاهیم تفسیر عقلی (فلسفی و کلامی) و اجتهادی، پیشینه و معرفی تفاسیر متن درسی)

ب: تفسیر مقارن آیات سوره حدید و حشر در تفسیر تبیان شیخ طوسی - تفسیر القرآن الکریم ملاصدرا - مفاتیح الغیب فخررازی - التحریر و التنویر ابن عاشور

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- ۱- برخی طلاب در هر جلسه یکی از متون را در کلاس قرائت کنند.
- ۲- مدرس درس بر روش عقلی و اجتهادی متمرکز شود و به سایر روشها توجه کمتری شود
- ۳- به نقد دیدگاههای مفسران توجه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد
- آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. التبیان فی تفسیر القرآن، طوسی، محمد بن حسن، قم: مکتب الإعلام الإسلامی، ۱۴۰۹ق.
۲. تفسیر القرآن الکریم، صدرالمآلهین شیرازی (ملاصدرا)، محمد بن ابراهیم، قم، انتشارات بیدار، چاپ سوم، ۱۳۶۶ ش.

۳. التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب)، فخر رازی، محمد بن عمر، بیروت: دار احیاء التراث، ۱۴۲۰ق.

۴. تفسیر التحریر و التنویر، ابن عاشور، محمد بن الطاهر، تونس: دار سحنون، ۱۹۹۷م.

۵. المیزان فی تفسیر القرآن، طباطبائی، سید محمد حسین، قم: دفتر انتشارات اسلامی، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ق.

عنوان درس به فارسی: تفسیر ترتیبی عرفانی		عنوان درس به انگلیسی: Mystical Running commentary	
نوع درس و واحد		تفسیر ترتیبی عقلی	
پایه ☐	نظری ☒	دروس پیش نیاز:	
تخصصی اجباری ☒	عملی ☐	دروس هم نیاز:	
تخصصی اختیاری ☐	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی مقارن تفسیر عرفانی سوره سجده در اهم تفاسیر عرفانی

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با تفسیر بیان السعاده
۲. آشنایی با تفسیر کشف الاسرار
۳. آشنایی با تفسیر لطائف الاشارات
۴. آشنایی با تفسیر ابن عربی
۵. آشنایی با تفسیر عرفانی سوره سجده

پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات: (تعریف، پیشینه تفسیر عرفانی، اهم منابع و ویژگی های تفاسیر منبع این درس)

ب: بررسی تفسیر عرفانی آیات سوره سجده در تفسیر بیان السعاده، کشف الاسرار، لطائف الاشارات، تفسیر قرآن کریم منسوب به ابن عربی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- ۱- برخی طلاب در هر جلسه یکی از متون را در کلاس قرائت کنند.
- ۲- مدرس درس بر گرایش عرفانی متمرکز شود و به سایر روشها و گرایش ها توجه کمتری شود
- ۳- به نقد دیدگاههای مفسران توجه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۳۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تفسیر بیان السعاده فی مقامات العبادۀ، گنابادی، سلطان محمد، بیروت: مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ق
۲. کشف الأسرار و عدة الابرار، میدی، رشید الدین احمد بنابی سعد، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۱ش
۳. لطایف الاشارات، قشیری، عبدالکریم بن هوازن، مصر: الهيئة المصریة العامه للكتاب، بی تا.

۴. تفسیر قرآن کریم منسوب به ابن عربی ابن عربی، محی الدین، بیروت، دار إحياء التراث العربی، چاپ اول، ۱۴۲۲ق.

عنوان درس به فارسی: تفسیر تریبی ادبی		عنوان درس به انگلیسی:	
نوع درس و واحد		Literary Running commentary	
پایه ☐ نظری ☒		دروس پیش نیاز:	
تخصصی اجباری ☒ عملی ☐		دروس هم نیاز:	
تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: تفسیر ادبی سوره انسان و مرسلات در اهم تفاسیر ادبی قرآن

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با تفسیر الکشاف
 ۲. آشنایی با تفسیر جوامع الجامع
 ۳. آشنایی با تفسیر البحر المحیط
 ۴. آشنایی با تفسیر السلسیل فی اصول التجزیه و الاعراب
 ۵. آشنایی با تفسیر ادبی سوره های انسان و مرسلات
- (پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (تعریف، پیشینه، اهم منابع و ویژگی های تفاسیر منبع این درس)

ب: تفسیر ادبی آیات سوره انسان و مرسلات در تفاسیر الکشاف، جوامع الجامع، البحر المحیط اندلسی، السلسیل فی اصول التجزیه و الاعراب

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- ۱- برخی طلاب در هر جلسه یکی از متون را در کلاس قرائت کنند.
- ۲- مدرس درس بر گرایش ادبی متمرکز شود و به سایر گرایشها و روشها توجه کمتری شود
- ۳- به نقد دیدگاههای مفسران توجه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد
- آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. الکشاف عن حقائق التنزیل و عیون الاقاول فی وجوه التأویل، زمخشری، جار الله محمود بن عمر، مصر، مطبعه مصطفى البابی و اولاده، ۱۳۸۵ق.

۲. تفسیر جوامع الجامع، طبرسی، فضل بن حسن، (امین الاسلام)، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه، چاپ سوم، ۱۳۱۲ق.

۳. التفسیر الكبير المسمى البحر المحيط، . ابو حیان الأندلسی، محمد بن یوسف، بیروت، دار إحياء التراث العربی، چاپ دوم، ۱۴۱۱ق.

۴. سلسیل فی اصول التجزیه و الاعراب، علیدوست، ابو القاسم، قم، اسوه، سال نشر ۹۳.

۵. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، طبرسی، فضل بن حسن، تهران: ناصر خسرو، چاپ سوم، ۱۳۷۲ ش.

عنوان درس به فارسی:		تفسیر ترتیبی تنزیلی	
عنوان درس به انگلیسی:		Running commentary based on chronology of the Quran	
نوع درس و واحد			
دروس پیش نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:		تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:		رساله / پایان نامه ☐	
		۲	۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی سبک تفسیر تنزیلی بر اساس تفسیر سوره های «قلم و مزمل»

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با تفسیر همگام با وحی

۲. آشنایی با التفسیر الحدیث

۳. آشنایی با تفسیر تنزیلی سوره های قلم و مزمل

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (تعریف، ضرورت و فواید، پیشینه و قواعد، مبانی)

ب: بررسی تفسیر آیات سوره های قلم و مزمل در تفاسیر همگام با وحی و التفسیر الحدیث

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱- برخی طلاب در هر جلسه یکی از متون را در کلاس قرائت کنند.

۲- مدرس درس بر سبک تفسیر تنزیلی متمرکز شود و به سایر سبک ها و روشها توجه کمتری شود

۳- به نقد دیدگاههای مفسران توجه شود.

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱- التفسیر الحدیث [مرتب حسب ترتیب النزول]، دروزه محمد عزت، دار الغرب الاسلامی، چاپ دوم، ۱۴۲۱ق - ۲۰۰۰م.

۲- همگام با وحی (تفسیر تنزیلی)، بهجت پور، عبدالکریم، قم، نشر تمهید، نوبت اول، سال ۱۳۹۰ ش.

۳- تفسیر تنزیلی؛ مبانی، اصول، قواعد و فواید، بهجت پور، عبدالکریم، قم، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی،

نوبت اول، سال ۱۳۹۲ ش.

۴- بیان المعانی، ملاحویش آل غازی، عبدالقادر، دمشق، مطبعة الترقی، چاپ اول، ۱۳۸۲ق.

علوم قرآن		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد		عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☐ نظری		دروس پیش نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی اجباری		دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☐ تخصصی اختیاری		تعداد واحد: ۲
☐ رساله / پایان نامه		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی وحی و شبهات آن و نظریه های اعجاز قرآن کریم نزد فریقین و نقد آنها با تأکید بر اعجاز

علمی قرآن

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با مباحث وحی

۲. آشنایی با سیر تطور اعجاز قرآن

۳. آشنایی با وجوه اعجاز

پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (مفهوم شناسی - پیشینه - اهم منابع)

ب: مباحث وحی:

- امکان وحی (اقوال منکران امکان وحی و بررسی آن)
- خطاناپذیری وحی
- وحی و تجربه دینی
- الهی بودن وحی
- وحی و رویاهای پیامبرانه
- وحی در قرآن و عهدین

ج: سیر تطور اعجاز قرآن

- ۱- سرچشمه های اعجاز در قرآن (عصر نزول)
- ۲- سرچشمه های اعجاز در احادیث
- ۳- تکون نظریه ها و وجوه اعجاز
- قرن اول تا سوم
- قرن چهارم تا ششم
- قرن هفتم تا سیزدهم
- قرن چهاردهم و پانزدهم

د: وجوه اعجاز قرآن

- قلمرو ابعاد اعجاز قرآن

۱- اعجاز لفظی (فصاحت و بلاغت و ...)

۲- اعجاز محتوایی (معارف - علمی و ...)

۳- نظریه های جدید اعجاز

اول: اعجاز در حوزه علوم طبیعی (اعجاز نجومی قرآن - اعجاز طبی قرآن - اعجاز زیست شناختی قرآن - اعجاز زمین شناختی قرآن)

دوم: اعجاز در حوزه علوم انسانی (اعجاز تربیتی قرآن - اعجاز حقوقی و تشریعی - اعجاز اقتصادی قرآن - اعجاز مدیریتی قرآن)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱- برخی از عناوین سرفصل به عنوان تحقیق و کنفرانس به دانش پژوهان واگذار شود.

۲- در مباحث اعجاز و شاخه های آن مثال های قرآنی در کلاس آورده و بررسی شود. و دانش پژوهان نیز تشویق به استخراج مثال های مشابه و جدید شوند.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. مسأله وحی و پاسخ به شبهات ، علوی مهر، حسین ، قم ، مرکز المصطفی ، بی نو ، ۱۳۹۴ش.

۲. شبهات و ردود حول القرآن الکریم، معرفت ، محمد هادی ، مؤسسه التمهید، قم، چاپ دوم، ۱۴۲۴ق.

۳. تحلیل وحی از دیدگاه اسلام و مسیحیت، سعیدی روشن، محمدباقر، قم، مؤسسه فرهنگی اندیشه، چاپ اول، ۱۳۷۵ش.

۴. التمهید فی علوم القرآن ، معرفت ، محمد هادی ، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۱۲ ق

۵. الاتقان فی علوم القرآن، سیوطی، عبدالرحمن، بیروت: دارالفکر، ۱۴۱۶ ق.

عنوان درس به فارسی:		نقد روش ها و گرایش های تفسیری	
عنوان درس به انگلیسی:		The critique of interpretive	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری ☒ عملی ☐	
تعداد واحد:		۲	تخصصی اختیاری ☐ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:		۳۲	رساله / پایان نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی روش ها و گرایش های تفسیری و تحلیل آنها

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با روش های تفسیری قرآن

۲. آشنایی با مذاهب و مکاتب تفسیری

۳. آشنایی با روش تفسیر میان رشته ای

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (مفاهیم، تاریخچه، عوامل پیدایش روش ها و گرایش ها و بررسی تقسیمات آنها)

ب: روش های تفسیری قرآن

- روش تفسیر قرآن به قرآن با نقد قرآن بسندگی

- روش تفسیرروایی با نقد حدیث بسندگی

- روش تفسیر عقلی با نقد تواعزالی

- روش تفسیر علمی با نقد علم زدگی در تفسیر

- روش تفسیر اشاری (باطنی) با نقد شیوه صوفیه و باطنیه

- روش تفسیر جامع اجتهادی

- تفسیر به رأی

ج: گرایش های تفسیری

اول: مذاهب و مکاتب

- گرایش کلامی با نقد تفسیر کلامی معتزلی - اشعری - ماتریدی

- گرایش فلسفی با نقد تفسیر بر اساس مکتب مشاء، اشراق و ...

- گرایش عرفانی

- گرایش فقهی با نقد برخی مذاهب تفسیری

دوم: تفسیر های میان رشته ای قرآن و علوم

- تفسیر اجتماعی - تفسیر سیاسی

تفسیر اقتصادی

- تفسیر حقوقی

تفسیر تربیتی

- تفسیر نجومی

تفسیر طبی

سوم "گرایش ادبی و لغوی

چهارم: رویکردهای جدید (تفسیر تنزیلی - ساختاری - تدبیری و ...)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- گرایش های ادبی، میان رشته ای و رویکردهای جدید تفسیری و نیز روش های تفسیری مفسران خاص برای پژوهش و کنفرانس به دانش پژوهان واگذار شود.

- در هر بحث به مطالب و نظریات جدید در آن نیز توجه شود.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. منطق تفسیر (۲) روش ها و گرایشهای تفسیری، رضایی اصفهانی، محمد علی ، انتشارات مرکز جهانی علوم اسلامی،

۱۳۸۲ش. (ویرایش جدید)

۲. التفسیر و المفسرون فی ثوبه القشيب؛ معرفت، محمد هادی، مشهد، انتشارات دانشگاه رضوی، ۱۴۱۸ق.

۳. مبانی و روش های تفسیر قرآن؛ عمید زنجانی، عباسعلی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، نوبت اول، ۱۳۶۶ش

۴. روش ها و گرایش های تفسیری؛ علوی مهر، حسین، قم، انتشارات اُسوه، چاپ اول، ۱۳۸۱ش.

۵. روش های تفسیری قرآن؛ مؤدب، سید رضا، دانشگاه قم/مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، نوبت اول، سال ۱۳۹۲ش.

سرفصل دروس اختیاری

عنوان درس به فارسی:		مبانی و قواعد تفسیری فریقین	
عنوان درس به انگلیسی:		Interpretive Basic AND rules Principles of Sunnites and Shiites	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:		تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:		رساله / پایان نامه ☐	
		۲	
		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت مبانی و قواعد تفسیری فریقین و بررسی دلایل و دلالت آنها

اهداف ویژه:

۱. آشنایی با مبانی تفسیر

۲. آشنایی با قواعد تفسیر

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

الف: کلیات: (مفهوم شناسی، پیشینه تقسیمات و ...)

ب: مبانی تفسیری فریقین

۱. نیازمندی قرآن به تفسیر

۲. امکان فهم و جواز تفسیر قرآن

۳. حجیت سنت پیامبر خدا(ص) در تفسیر

۴. عدم تحریف قرآن

۵. حرمت تفسیر به رای

۶. وجود سطح‌ها و ساحت‌ها (بطون)

۷. الهی بودن و خطاناپذیری نص قرآن

۸. حجیت سنت اهل بیت (ع) در تفسیر آیات

۹. حجیت عقل در تفسیر قرآن (تأویل آیات با برهان عقلی)

۱۰. حجیت قول صحابه در تفسیر قرآن

ج: قواعد تفسیری فریقین:

- قاعده سیاق و تناسب آیات

- قاعده جری و تطبیق

- قاعده حرمت کاربرد غیر علم در تفسیر

- قاعده حرمت کاربرد اسرائیلیات در تفسیر

- قاعده تضمین
- قاعده دلالت های عقلی (مفهوم موافق و مخالف و دلالت التزامی و ...)
- قاعده استعمال لفظ در بیشتر از یک معنا
- قاعده ارجاع متشابهات به محکومات (و عدم مخالفت تفسیر با محکومات عقلی و نقلی)
- قاعده رعایت اهداف آیات و اغراض سوره ها

و ...

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

- ۱- برخی از قواعد به صورت تحقیق و کنفرانس به دانش پژوهان واگذار شود.
- ۲- جهت تفهیم بهتر قواعد، دانش پژوهان تشویق به کشف شواهد قرآنی هر قاعده و ارائه آن در کلاس شوند

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	۳۰ درصد
آزمون پایان نیم سال	۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

- ۱- منطق تفسیر قرآن (۱) مبانی و قواعد تفسیر، رضایی اصفهانی، محمد علی قم، جامعه المصطفی العالمیه، ۱۳۸۷ ش.
- ۲- قواعد التفسیر لدى الشيعة و السنة، فاکر مبدی، محمد، مرکز التحقیقات والدراسات العلمیة التابع للمجمع العالمی للتقريب بين المذاهب، الطبعة الأولى، ۱۴۲۸ ق / ۲۰۰۷ م.
۳. مبانی تفسیر تطبیقی؛ فتح الله نجارزادگان، تهران، سمت، چاپ اول، ۱۳۸۸ ش.
۴. مبانی تفسیر قرآن؛ مودب، سید رضا، انتشارات دانشگاه قم، ۱۳۸۹، اول
۵. اصول التفسیر و قواعد؛ العکک، خالد عبد الرحمن، دمشق، دار النفائس، الطبعة الثالثة، ۱۴۱۴ ق / ۱۹۹۴ م.

عنوان درس به فارسی: نقد مبانی و روش های ترجمه قرآن		عنوان درس به انگلیسی: The critique of Basic Principles and methods about translation of Quran	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒	دروس پیش نیاز:	
تخصصی اجباری ☐	عملی ☐	دروس هم نیاز:	
تخصصی اختیاری ☒	نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☒ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت مبانی و روش های ترجمه قرآن همراه با تحلیل و نقد برخی ترجمه ها

اهداف ویژه:

۱. شناخت دیدگاههای امکان ترجمه قرآن

۲. شناخت سبک های ترجمه قرآن

۳. شناخت روش های ترجمه قرآن

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (مفهوم شناسی، پیشینه ترجمه های قرآن، شرایط مترجم، معرفی برخی از ترجمه های مهم)

ب: مبانی ترجمه قرآن:

۱. ترجمه پذیری

- دیدگاه امکان ترجمه قرآن و دلایل آن و بررسی آنها

- دیدگاه عدم امکان ترجمه قرآن و دلایل آن و بررسی آنها

۲. مبانی فقهی ترجمه قرآن

- جواز شرعی ترجمه قرآن و دلایل آن و بررسی آنها

- عدم جواز شرعی ترجمه قرآن و دلایل آن و بررسی آنها

۳. مبانی ادبی ترجمه قرآن

- مبانی ادبی در زبان مبدأ

- مبانی ادبی در زبان مقصد

۴. مبانی تفسیری ترجمه قرآن

ج: سبک های ترجمه قرآن:

۱. تقسیم ترجمه ها بر اساس هدف مترجم ۲. تقسیم ترجمه ها بر اساس مخاطبین

۳. تقسیم ترجمه ها بر اساس زبان ترجمه ۴. ترجمه های هنری

د: روش های ترجمه

۱. جمله به جمله ۲. تحت اللفظی ۳. آزاد (تفسیری)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. بخشی از مباحث سرفصل به عنوان کنفرانس جهت ارائه به دانش پژوهان واگذار شود.

۲. هر یک از دانش پژوهان یکی از ترجمه های موجود را به عنوان تحقیق با توجه به سرفصل های درس مورد بررسی و تحلیل قرار دهد.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱- منطق ترجمه قرآن ، رضایی اصفهانی ، محمد علی ، قم، انتشارات مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۸۶ش.

۲- اصول و مبانی ترجمه قرآن؛ نجار ، علی ، رشت ، نشر مبین ،نوبت اول ، سال ۱۳۸۱ش.

۳- ترجمه های ممتاز قرآن در ترازوی نقد؛ کوشا ،محمد علی ،رشت ، نشر مبین ، نوبت اول ، سال ۱۳۸۱ ش .

۴- قرآن ناطق، بی آزار شیرازی، عبدالکریم، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۶ش.

۵- التفسیر والمفسرون ، ذهبی، محمدحسین ، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ دوم، ۱۳۹۶ق / ۱۹۷۶م.

عنوان درس به فارسی:		تفسیر موضوعی آیات اعتقادی	
عنوان درس به انگلیسی:		Thematic interpretation of theodological verses	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	تخصصی اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی مباحث اعتقادی در قرآن با تاکید بر توحید و شرک و پاسخ به شبهات

اهداف ویژه:

۱. شناخت مباحث اعتقادی در قرآن و اقسام آن

۲. شناخت شبهات مباحث اعتقادی

پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات (مفهوم شناسی، تاریخچه، اهم منابع)

ب: جایگاه مباحث اعتقادی در قرآن (توحید، نبوت، امامت، معاد و ...)

ج: اقسام توحید در قرآن

۱. توحید ذاتی

۲. توحید صفاتی

۳. توحید افعالی

۴. توحید عبادی

۵. توحید ربوبی

۶. و ...

د: اقسام شرک در قرآن

۱. شرک ذاتی

۲. شرک صفاتی

۳. شرک افعالی

۴. شرک عبادی

ه: شبهات و پاسخ به آن ها

۱. شبهه توسل

۲. شبهه شفاعت

۳. شبهه زیارت قبور

۴. شبهه قسم دادن به خدا

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱- برخی از عناوین سرفصل به عنوان تحقیق و کنفرانس به دانش پژوهان واگذار شود.

۲- در هر مبحث شبهات مطرح در آن بیان و نقد شود

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. پیام قرآن (ج ۳)، مکارم شیرازی، ناصر و همکاران، تهران، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۸۶ ش.

۲. مفاهیم القرآن (ج ۱)، سبحانی، جعفر، قم، مؤسسه الامام صادق (ع)، ۱۳۸۴ ش.

۳. الايمان والشرك (الايمان و الکفر فی الكتاب و السنه)؛ سبحانی، جعفر، قم، موسسه امام صادق علیه السلام، نوبت اول،

سال ۱۴۱۶ ق

۴. تفسیر موضوعی ج ۶ و ۸ و ۹، جوادی آملی، عبدالله، قم، مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۸ ش.

۵. معارف قرآن (۱)؛ مصباح یزدی، محمدتقی، قم، انتشارات در راه حق، ۱۳۶۷ ش.

عنوان درس به فارسی:		تفسیر موضوعی آیات الاحکام	
عنوان درس به انگلیسی:		Thematic interpretation of Regulation verses	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:		۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:		۳۲	رساله / پایان نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت تفسیر آیات مرتبط با احکام شرعی با توجه به دیدگاههای مفسران فریقین

اهداف ویژه:

۱. شناخت تفسیر آیات صلاه

۲. شناخت تفسیر آیات صوم

۳. شناخت تفسیر آیات حج و ...

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

الف: کلیات: (مفهوم شناسی، تاریخچه، اهم منابع)

ب: مباحث نظری: تعابیر قرآن در بیان احکام، روش قرآن در بیان آیات الاحکام، حجم آیات الاحکام در قرآن، عناوین احکام

ج: تفسیر آیات الاحکام

۱- آیات طهارت: وضو، غسل و تیمم و احکام آن

۲- آیات صلاه: وقت نماز؛ نماز مسافر؛ نماز عید، نماز جمعه، شرایط نماز (قبله، لباس، مکان و ...)

۳- آیات صوم: وجوب روزه و احکام آن، اقسام روزه

۴- آیات حج: وجوب و اقسام حج؛ عرفات، مشعر و ...

۵- آیه خمس: وجوب خمس؛ موارد مصرف خمس

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱- تفسیر برخی آیات فقهی برای کنفرانس و تحقیق به دانش پژوهان و اگذار شود.

۲- در هر مبحث آیه یا آیات مورد استدلال احکام مطرح و تبیین شود.

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم سال ۷۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آیات الاحکام تطبیقی (فقه القرآن)؛ محمد فاکر میبدی

۲. فقه القرآن؛ راوندی کاشانی، قطب الدین ابوالحسن، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، چاپ دوم، ۱۴۰۵ق.
۳. کنز العرفان فی فقه القرآن؛ فاضل مقداد سیوری، مقداد بن عبدالله، کنز العرفان فی فقه القرآن، ایران، محمد اسماعیل بن علی اکبر خوانساری (چاپ سنگی)، ۱۳۱۳ق.
۴. زبدۃ البیان فی احکام القرآن؛ مقدسار دبیلی، احمد بن محمد، اعداد رضا استادی، انتشارات مؤمنین، قم، ۱۳۷۸ش.
۵. احکام القرآن؛ ابن العربی، محمد بن عبد الله أبو بکر بن العربی المعافری الاشبیلی المالکی، راجع أصوله وخرج أحادیثه وعلّق علیه: محمد عبد القادر عطا، لبنان، دار الکتب العلمیة، بیروت - الطبعة: الثالثة، ۱۴۲۴ هـ - ۲۰۰۳ م

عنوان درس به فارسی:		تفسیر موضوعی آیات الاخلاق	
عنوان درس به انگلیسی:		Thematic interpretation of Ethical verses	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
دروس هم نیاز:		تخصصی اجباری ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:		۲	تخصصی اختیاری ☒ نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:		۳۲	رساله / پایان نامه ☐

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: شناخت تفسیر آیات مرتبط با اخلاق با توجه به دیدگاههای مفسران فریقین

اهداف ویژه:

۴. شناخت آیات الاخلاق

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

الف: کلیات: (مفهوم شناسی، تاریخچه، اهم منابع)

ب: دسته بندی آیات اخلاقی قرآن

- تفسیر آیات اخلاقی در حوزه رابطه فرد با خدا
- تفسیر آیات اخلاقی در حوزه رابطه فرد با خود
- تفسیر آیات اخلاقی در حوزه رابطه فرد با دیگران
- تفسیر آیات اخلاقی در حوزه رابطه فرد با طبیعت

ج: اخلاق کاربردی

۱- اخلاق خانوادگی

۲- اخلاق اقتصادی

۳- اخلاق مدیریتی

۴- اخلاق سیاسی

۵- اخلاق اجتماعی

۶- اخلاق علمی (تعلیم و تعلم)

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱- برخی از عناوین سرفصل به عنوان تحقیق و کنفرانس به دانش پژوهان واگذار شود.

۲- در هر مبحث شبهات مطرح در آن بیان و نقد شود.

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

۳۰ درصد

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اخلاق در قرآن، مصباح یزدی، محمد تقی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۷ش.
۲. اخلاق در قرآن، مکارم شیرازی، ناصر، قم: مدرسه امام علی بن ابیطالب، چاپ دوم، ۱۳۷۹ش.
۳. مبادی اخلاق در قرآن، جوادی آملی، عبدالله، مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۸ش.
۴. اخلاق از دیدگاه قرآن، فرید تنکابنی، مرتضی و سجادی، محمدصادق، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ هشتم، ۱۳۷۶ش.
۵. اخلاق محیط زیست، بنسن، جان، ترجمه عبدالحسین وهاب زاده، مشهد، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد، ۱۳۸۲ش.

عنوان درس به فارسی:		قرائت و تجوید کاربردی	
عنوان درس به انگلیسی:		Reading and Usable Vocalisation of Quran	
نوع درس و واحد			
دروس پیش نیاز:		☐ حوزوی ☒ نظری	
دروس هم نیاز:		☐ تخصصی اجباری ☐ عملی	
تعداد واحد:		☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری	
تعداد ساعت:		رساله / پایان نامه ☐	
		۲	
		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☒ موارد دیگر:

هدف کلی: بررسی مباحث کلی تجوید، وقف و ابتدا و صوت و لحن و تمرین عملی آنها

اهداف ویژه:

۱. شناخت مباحث قرائت

۲. شناخت صفات اصلی وی فرعی تجوید

۳. شناخت لحن های رایج در قرائت

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. کلیات و مفاهیم

(مفهوم شناسی تلاوت، قرائت، ترتیل، تجوید وقف و ابتدا، ضرورت و پیشینه تجوید و وقف و ابتدا، اهم منابع تجوید و وقف و ابتدا)

۲. نظری

۱- مخارج حروف

۲- صفات اصلی (متضاد و غیرمتضاد) و فرعی حروف

۳- تفخیم و ترقیق،

۴- ادغام، احکام نون ساکنه و تنوین، احکام میم ساکنه

۵- مد اصلی و فرعی

۶- اقسام وقف (تام، کافی، حسن، قبیح)

۷- بیان علائم وقف و ابتداء در مصاحف مختلف جهان اسلام

ج: عملی

۱. تمرین فصیح خوانی و رعایت مخارج، صفات و احکام حروف به صورت جمعی و فردی

۲. تمرین راه کارهای آماده سازی صدا

۳. تمرین شیوه تقلید از قاریان مشهور

۴. بررسی تلاوت برخی از قاریان مشهور

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱- در جلسات بعد از بیان مطالب نظری، تمرین عملی قرآن آموزان به صورت جمعی و فردی در نیمه دوم کلاس مورد توجه قرار گیرد.

۲- تحلیل تلاوت قرآن آموزان به عهده خود طلاب نیز واگذار شود

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۷۰ درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱- پژوهشی در علم تجوید، علامی، ابوالفضل، نشر زمزم هدایت وابسته به پژوهشکده علوم اسلامی امام صادق (ع) نوبت چهارم، سال ۱۳۸۶ ش.

۲- کتاب مبانی وقف و ابتداء شهیدی پور، محمد رضا، قم، مرکز نشر المصطفی، نوبت اول، سال ۱۳۹۵ ش.

۳- معماری تلاوت، شاه میوه، غلامرضا، نشر تلاوت (وابسته موسسه فرهنگی دار القرآن الکریم)، نوبت چهارم، سال ۱۳۹۳ ش.

۴- آئین تلاوت، حاج اسماعیلی، محمد رضا، نشر تلاوت (وابسته موسسه فرهنگی دار القرآن الکریم)، بی‌نو، ۱۳۹۵ ش.

۵- فایل صوتی تلاوت و ترتیل قاریان مشهور

عنوان درس به فارسی:		زبان تخصصی	
عنوان درس به انگلیسی:		English for special purposes	
نوع درس و واحد			
☐ پایه ☒ نظری		زبان عمومی	
☐ عملی ☐ تخصصی اجباری			
☐ نظری-عملی ☒ تخصصی اختیاری		۲	
☐ رساله / پایان نامه		۳۲	
		تعداد واحد:	
		تعداد ساعت:	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐ کارگاه ☐ موارد دیگر:

هدف کلی: تسلط بر متون قرآنی و آشنایی با اصطلاحات تفسیر قرآن به زبان انگلیسی

اهداف ویژه:

۱. شناخت مقالات و مدخل تفسیری در دائره المعارف ها

۲. شناخت مقالات و مدخل تأویل در دائره المعارف ها

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. مدخل تفسیر در دائره المعارف اسلام

- تعریف لغوی و اصطلاحی
- کاربرد های واژه تفسیر در آیات قرآن
- ویژگی های تفسیر موضوعی و تفسیر ترتیبی
- معرفی تفاسیر قرآن در دوره کلاسیک و مدرن

۲. مدخل تأویل در دائره المعارف اسلام

- تعریف لغوی و اصطلاحی
- کاربردهای واژه تأویل در آیات قرآن
- معرفی آثاری که درباره تأویل قرآن تدوین شده اند
- تفاوت بین تأویل و تفسیر

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

۱. قرائت متن (جهت آشنایی فراگیران با قرائت و تلفظ صحیح عبارات انگلیسی)
۲. نوشتن اهم مفردات (نوشتن دشوارترین و رایج ترین اصطلاحات روی تابلو همراه با معنا)
۳. تبیین محتوای صفحه مربوطه
۴. ارائه ترجمه ای سلیس و کامل از متن قرائت شده
۵. تکلیف دادن به فراگیران که در هر جلسه، ترجمه جلسه قبل را تکرار کنند
۶. ترجمه دو صفحه از درسنامه برای تحقیق کلاسی به عهده هر دانش پژوه معین گردد.

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ۳۰ درصد

آزمون پایان نیم‌سال ۷۰ درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

ویدئوپروژکشن - وایت برد - پاورپوینت

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. دایره المعارف اسلام جلد دهم Encyclopaedia of Islam مدخل تفسیر و تأویل: Tafsir and Tawil
۲. دایره المعارف قرآن (EQ) مدخل تفسیر و مدخل تأویل Encyclopaedia of the Quran, General Editor: Jane Dammen McAuliffe (Brill, Leiden ۲۰۰۴)
۳. مجله قرآن پژوهی خاورشناسان (۲۴ - ۱)
۴. منطق تفسیر (۱)، مبانی و قواعد تفسیر، رضایی اصفهانی، محمد علی، قم: جامعه المصطفی، ۱۳۹۲.
۵. التمهید فی علوم القرآن، معرفت، محمد هادی، قم: مؤسسه التمهید، ۱۳۸۸.

